

Motion till riksdagen 2006/07:K287

av **Marianne Berg m.fl. (v)**

Monarkins avskaffande

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till Kommittén för översyn av regeringsformen angående utredning av monarkins avskaffande.

2 Motivering

Den tidigare regeringen har tillkallat en parlamentariskt tillsatt kommitté med uppgift att göra en samlad översyn av regeringsformen. Direktiven är brett upplagda, med stor frihet för kommittén att pröva de frågor som anses relevanta. Dock sägs att uppdraget inte omfattar ”de grundläggande principer för statsskicket som slås fast i regeringsformens inledande bestämmelser”, vilket är en rimlig avgränsning. Desto märkligare framstår det att det enda inslag i vår författning som principiellt och faktiskt strider mot just dessa principer enligt direktiven inte heller får prövas, nämligen ”det förhållandet att Sverige är en monarki”. För över trettio år sedan slöts en kompromiss i badorten Torekov mellan fyra av dagens sju riksdagspartier: Socialdemokraterna, Centern, Moderaterna och Folkpartiet. Miljöpartiet var vid denna tidpunkt inte bildat, Kristdemokraterna stod ännu utanför riksdagen och Vänsterpartiet fick inte vara med. Torekovkompromissen gällde monarkins ställning i den nya grundlagen. Några år tidigare hade ett stort antal namnkunniga socialdemokrater i riksdagen motionerat om att även statsskicket skulle behandlas i den pågående Författningsutredningen och så blev även beslutat. Kompromissen som slöts gick ut på att kungen skulle fräntas i stort sett all formell politisk makt och göras till en ceremoniell dekoration. Dock skulle han även i fortsättningen få öppna riksmötet (fast inte i rikssalen, utan i riksdagens kammare), leda Utrikesnämndens sammanträden samt informeras av regeringen vid särskilda konseljer. Även om Moderaterna redan vid första riksdagsbehandlingen av den nya grundlagen frångick kompromissen på ett par punkter

Fel! Okänt namn på

har den ändå under över tre decennier fungerat som ett förhållandevis effektivt skydd mot en seriös och konstruktiv politisk debatt om statskicket. Företrädare för partier som inte vill avskaffa monarkin, men som inte velat eller kunnat argumentera i sak för denna ur demokratisk synpunkt svårmotiverade ståndpunkt, har kunnat hänvisa till Torekovkompromissen för att slippa bemöta sina republikanska riksdagskolleger med sakargument. På senare år har dock den gamla kompromissen framstått som alltmer bräcklig. En förnyad diskussion om statskicket har tagit fart. Monarkins förenlighet med demokratiska principer ifrågasätts i allt vidare kretsar. Statschefens egna kontroversiella uttalanden om förhållandena i andra länder har effektivt demonstrerat svårigheterna att isolera en ”konstitutionell dekoration” från den politiska verkligheten. Påstådda trafikförseelser har satt strålkastarljuset på det för de flesta obegripliga förhållandet att statschefen är personligt immun mot åtal (5 kap. 7 § RF). Riksdagen har ställt krav på ökad insyn i det av statsmedel finansierade hovet (2003/04:KU9). Kungens uppgift som ordförande i Utrikesnämnden (10 kap. 7 § RF) har ifrågasatts. Det blir alltmer angeläget med en allsidig och förutsättningslös prövning av statskickets grunder och av den nuvarande ordningens hållbarhet. Tidigare kompromisser och över trettio år gamla ställningstaganden, gjorda i en annan tid med andra förutsättningar, kan inte få stå i vägen. Det är svårt att tänka sig en bättre ram för en sådan analys än den förestående översynen av regeringsformen. Regeringen bör därför ge den tillsatta kommittén tilläggsdirektiv med denna innebörd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 29 oktober 2006

Marianne Berg (v)

Jacob Johnson (v)

Kalle Larsson (v)

Pernilla Zethraeus (v)

Hans Linde (v)

Lena Olsson (v)